

Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach

Činnosť Spoločenskovedného ústavu SAV bola v roku 1981 ovplyvnená tým, že uplynulý rok bol prvým rokom nadväzujúcim na rok 1980, a zároveň bol rokom konania významných spoločenskopolitických udalostí - XVI. sjezd ČSSR a XXVI. sjezd KSSR.

Hlavnou úlohou bolo v priebehu roka urobiť zhrnutie a realizáciu výskumných plánov, pokračovať v nadväzovaní na výskumy z predchádzajúcich rokov, rozširovanie spolupráce so zahraničnými partnermi, vykonávanie vedeckých projektov a rozvíjanie zahraničných stykov.

V uplynulom roku sa SAV zapojila do činnosti vedeckých ústavov SAV, ktoré boli v roku 1981 rozdelené na štyri ústavy: Sociálny a spoločenskovedný ústav SAV, Ústav pre dejiny a kultúru Slovenska, Ústav pre dejiny a kultúru Slovenska a Ústav pre dejiny a kultúru Slovenska.

Správa o činnosti v roku 1981

V priebehu roka 1981 bolo vykonaných niekoľko výskumných projektov, ktoré boli zamerané na rôzne oblasti spoločenskovedného výskumu. V rámci týchto projektov bolo vykonaných niekoľko vedeckých konferencií a seminárov, ktoré prispeli k rozvoju vedeckého výskumu a k nadväzovaniu spolupráce so zahraničnými partnermi. V priebehu roka bolo vykonaných niekoľko vedeckých projektov, ktoré boli zamerané na rôzne oblasti spoločenskovedného výskumu. V rámci týchto projektov bolo vykonaných niekoľko vedeckých konferencií a seminárov, ktoré prispeli k rozvoju vedeckého výskumu a k nadväzovaniu spolupráce so zahraničnými partnermi.

Košice december 1981

ÚVOD

Činnosť Spoločenskovedného ústavu SAV bola v roku 1981 ovplyvnená tým, že uplynulý rok bol prvým rokom novej päťročnice, a zároveň bol rokom konania významných spoločenskopolitických udalostí - XVI. zjazdu KSČ a XXVI. zjazdu KSSZ.

Hlavná pozornosť bola v priebehu roka venovaná realizácií výskumných plánov, predovšetkým v súvislosti so vstupom do ŠPZV, rozširovaní spolupráce so spoločenskou praxou, výchove mladých pracovníkov a rozvíjaniu zahraničných stykov.

V uplynulom roku sa SVÚ SAV zapojil do ŠPZV riešením jednej čiastkovej úlohy a dvoch tém. Oproti pôvodným predpokladom tak nastala zmena týkajúca sa zaradenia úlohy "Sociálne a sociálnopsychologické charakteristiky interetnických procesov..." Táto úloha, pôvodne plánovaná ako čiastková, bola preradená do inej hlavnej úlohy ako téma. V súvislosti s týmito zmenami (včítane zmeny koordinátora) došlo k posunom termínov vstupných oponentúr. Napriek takto vzniklým problémom, vykonaný objem práce zodpovedá požiadavkám vyplývajúcim z úloh prvého roku päťročnice. (Teoretické spracovanie problematiky a vypracovanie výskumných projektov). Veľká pozornosť bola pritom venovaná vnútornej koordinácii a homogenizácii riešených úloh.

V súvislosti s úlohami vyplývajúcimi zo zjazdových rokovaní KSČ a KSS sa venovala pozornosť využitiu našich výskumných výsledkov v spoločenskej praxi. V tomto smere sme pre KV KSS a Komisiu vlády SSR pre otázky cigánskych obyvateľov pripravili materiály podľa dohody. Nové perspektívy, v tejto oblasti vyplývajú pre nás a možnosti spolupráce s ÚML ÚV KSS,

najmä na základe jednaní na úrovni riaditeľov, ktoré sa uskutočnili v decembri 1981.

V uplynulom roku sme sa v rozvíjaní zahraničných stykov orientovali na nadviazanie spolupráce s Ústavom sociálnych a ekonomických otázok zahraničných krajín AV USSR v Kyjeve a jeho Užhorodským oddelením.

Mimoriadna pozornosť venovaná výchove mladých vedeckých pracovníkov bezprostredne vyplýva z kádrovej situácie ústavu. Aj keď v uplynulom roku nedošlo k žiadnym zmenám, odovzdanie 4 kandidátskych prác pracovníkov SVÚ SAV na školiace pracoviská, so žiadosťami o pripustenie k obhajobe, dáva reálne predpoklady pre zlepšenie situácie už v začiatku roka 1982.

I. Výsledky plnenia plánu výskumných úloh

a) Prehľad najdôležitejších výsledkov výskumnej činnosti SVÚ SAV

Vedeckovýskumná činnosť SVÚ SAV bola v r. 1981 orientovaná na prípravu a vypracovanie projektov a teoretických východísk riešených úloh. Hlavná pozornosť bola pritom venovaná úlohám zaradeným do ŠPZV. Stav ich riešenia je nasledovný:

Čiastková úloha ŠPZV VIII-10-2/5 "Závažné aspekty spoločenského vedomia učňovskej a pracujúcej mládeže ako faktory premien jej sociálnej štruktúry" (zodpovedný riešiteľ Doc. PhDr. D. Jánoška, CSc.) - po vypracovaní vstupného projektu úlohy a jednotlivých tém a po uskutočnení vstupnej oponentúry sa pripravuje výskumný projekt (termín odovzdania február 1982).

Z teoretického spracovania problematiky bolo zadaných do tlače 12 štúdií, z ktorých uvádzame:

- Vedecký svetonázor robotníckej triedy (Nové slovo)
- Súčasná buržoázna sociológia a mládež (Vedecké informácie SVÚ SAV)
- Prístupy k skúmaniu skupinovej zjednotenosti v americkej a sovietskej sociálnej psychológii (Čsl. psychologie)
- Aktívnosť ľudského poznania (Filozofia)
- Jednota ideologického a vedeckého poznania sociálnych javov (Sociológia)

Úloha "Sociálne a sociálnopsychologické charakteristiky interetnických procesov a otázky národností v Československu po oslobodení" bola zaradená ako téma do hlavnej úlohy ŠPZV VIII-9-4 (zodpovedný riešiteľ Doc. PhDr. J. Briškár, CSc.). Riešitelia - pracovníci odd. histórie realizovali archívny výskum, - pracovníci odd. sociológie a sociálnej psychológie po vypracovaní vstupných projektov v novembri odovzdali výskumný projekt, ktorý je v súčasnosti posudzovaný. Z doterajšieho teoretického spracovania problematiky bolo napísaných a zadaných do tlače 12 štúdií, z ktorých uvádzame:

- Niektoré aspekty sociologického vymedzenia národného vedomia (Vedecké informácie SVÚ SAV)
- K aktuálnemu metodologickému problému sociálnopsychologického výskumu národnostných vzťahov (Vedecké informácie SVÚ SAV)
- Výmena obyvateľstva medzi ČSR a Maďarskom (1946-48) (Slováci v zahraničí)

- Národnostná otázka v politike strany práce v r. 1944-49 (Vedecké informácie SVÚ SAV)

- K výskumu maďarskej menšiny v období predmníchovskej republiky v slovenskej marxistickej historiografii (Vedecké informácie SVÚ SAV)

V rámci čiastkovej úlohy ŠPZV VII-5-7/3 riešia pracovníci ústavu tému: "Regulatívna funkcia postoja vo vzťahu k správaniu" (zodpovedný riešiteľ PhDr. J. Výrost). V súlade s pokynmi hlavného koordinátora bola v priebehu roka vypracovaná rešeršná štúdia z danej problematiky ("Regulatívna úloha postoja vo vzťahu k správaniu"), ktorá po doporučení bola zaslaná na publikovanie do Čsl. psychologie. V decembri bol odovzdaný výskumný projekt.

V súvislosti so svojim odborným rastom odovzdali 4 pracovníci SVÚ SAV na svoje školiace pracoviská kandidátske dizertačné práce. Práca Z. Buocovej "Spoločensko-politická aktivita mladých robotníčok" (škol. pracovisko ÚFaS SAV Bratislava) sa zaoberá analýzou spoločensko-politickej aktivity s akcentom na mladé robotníčky a rozoberá faktory, ktoré na ňu vplyvajú. V teoretickej oblasti je prínosom hlavne v oblasti vymedzenia pojmov robotníckej triedy, mládeže a mladých robotníčok. V spoločenskej praxi sú využiteľné jej závery v decíznej sfére, konkrétne v práci spoločenských organizácií, v oblasti výchovy mládeže a vo sfére služieb.

Práca PhDr. J. Výrosta "Hodnotové orientácie a etnické postoje adolescentov" (škol. pracovisko ÚEP SAV Bratislava) prináša významné zistenia pre psychologickú teóriu, spoločensko-politickú prax a predstavuje významný vklad pre oživenie

dialógu vedných disciplín, zainteresovaných na výskume národnostných vzťahov.

Prínos práce PhDr. E. Schnitzerovej "Niektoré sociálno-psychologické aspekty rozvoja mládežníckych pracovných kolektívov" (škol. pracovisko ÚEP SAV) spočíva jednak v zistení, že rozvoj mládežníckeho pracovného kolektívu je reálny sociálno-psychologický proces, ktorý možno kvantifikovať (vypracovanou metodikou) a jednak v možnosti priameho využitia získaných poznatkov v oblasti riadiacej práce, sociálneho rozvoja hospodárskych organizácií a výchovy pracovníkov.

Práca PhDr. L. Lovaša "Úroveň ašpirácií v psychickej regulácii správania" (ÚEP SAV) obohacuje psychologickú teóriu o doteraz nespracovanú problematiku, dáva nové perspektívy pre ďalšie skúmanie ašpirácií a procesu formovania cieľa a poskytuje konkrétne doporučenia pre psychologickú prax (hlavne poradenskú).

b) Kontrola plnenia plánu výskumných úloh sa v súlade s Plánom vnútroústavnej kontrolnej činnosti a Akčným plánom realizovala na úrovni oddelení a tímov priebežne mesačne, na úrovni gremiálnych porád 2 krát ročne, (s jej výsledkami bola oboznámená ústavná rada) a na prevádzkových poradách. Aj keď rytmus práce do istej miery narúšali posuny termínov vstupných oponentúr a niektoré zmeny v zaradení do ŠPZV, celkove bol výskumný plán na r. 1981 splnený a dosiahnuté výsledky možno považovať za dobrý vstup do päťročnice.

III. Realizácia výsledkov spoločenských vied a spolupráca so spoločenskou praxou

V uplynulom roku bola na požiadavku ideologického oddelenia Vsl. KV KSS vypracovaná expertíza: "Vývoj a postavenie národností na Slovensku po roku 1945 so zvláštnym zreteľom na východné Slovensko" (odovzdaná bola v októbri 1981). Podľa požiadaviek oddelenia budú v tomto roku dopracované niektoré otázky.

Na Komisii vlády SSR pre otázky cigánskych obyvateľov oznela v júni 1981 informácia o ďalšom pripravovanom výskume cigánskej učňovskej mládeže a o možnostiach využitia výsledkov tohto výskumu v praxi.

Na požiadanie Krajského a Okresného osvetového strediska v Košiciach bol vypracovaný a odovzdaný návrh projektu výskumu riešenia efektívnosti osvetovej práce medzi cigánskym obyvateľstvom (ss. PhDr. E. Špinerová, J. Čechová). Tento výskum by mal byť realizovaný uvedenými inštitúciami v spolupráci s SVÚ SAV v priebehu tejto päťročnice.

IV. Ústav v minulom roku nespracovával prognostické a koncepčné podklady pre dlhodobý výhľad.

V. Rozbor a vyhodnotenie vedeckých stykov so zahraničím

1. Spolupráca s krajinami socialistického spoločenstva

a) V roku 1981 bol zahraničným odborom ÚP SAV schválený plán vedeckých zahraničných stykov so socialistickými kraji-

nami pozostávajúci a uskutočňujúci sa predovšetkým formou vycestovaní našich pracovníkov do zahraničia, prijatia zahraničných vedeckých pracovníkov na naše pracovisko, uskutočnení vedeckých seminárov so zahraničným pracoviskom v ZSSR. Všetky tieto formy vedeckých zahraničných stykov nám umožnili sa v tomto roku dohodnúť na konkrétnej spolupráce s vedeckými zahraničnými ústavmi.

aa) Ústav nie je zatiaľ priamo napojený na mnohostrannú spoluprácu akadémií vied socialistických krajín.

ab) Ku konkrétnym výsledkom doterajších jednaní o ďalšej spolupráci s Ústavom sociálnych i ekonomických otázok zahraničných krajín AV USSR (ďalej USEOZK) v Kyjeve a jeho Užhorodským oddelením sa dospelo po predchádzajúcich prípravách (hlavne spoločne organizovaný seminár v Užhorode) na "Seminári k 60. výročiu založenia KSČ", ktorý sa uskutočnil v septembri 1981 v Košiciach na pôde SVÚ SAV. Bola podpísaná "Zmluva o pohraničnom pracovnom styku medzi Spoločenskovedným ústavom SAV v Košiciach a Užhorodským oddelením Ústavu sociálnych i ekonomických problémov zahraničných krajín AV USSR".

Zmluva o pohraničnom pracovnom styku vychádza z úloh v oblasti vedeckých výskumov v otázkach socialistickej integrácie a uznáva vzájomný záujem na rozvoj a zdokonaľovanie pohraničného pracovného styku. V zmluve je zakotvená spolupráca v týchto oblastiach:

- a) koordinácia plánov vedeckovýskumných prác;
- b) konzultácie o vedeckovýskumných problémoch, ktoré zaujímajú obe strany;

c) uskutočňovanie spoločných akcií na posúdenie niektorých dôležitých otázok spoločného výskumu;

d) vydávanie spoločných vedeckých a informačných materiálov.

Zmluva o pohraničnom pracovnom styku medzi našim ústavom a Užhorodským oddelením USEOZK AV USSR sa konkretizovala v dohode uskutočnenia spoločnej konferencie na tému "Socialistický internacionalizmus v praxi" - družobné styky Zakarpatskej oblasti USSR a Vsl. kraja, ktorá sa má uskutočniť v roku 1983 a vydania knižnej publikácie s týmto zameraním v roku 1985, ktorej garantom vydania bude ISEPZS AN USSR v Kyjeve.

b)c)d) Naš ústav sa v tomto roku nepodieľal priamo na práci na medzinárodných programoch ani na Dlhodobom programe mnohostrannej vedeckej spolupráce socialistických krajín v oblasti spoločenských vied, nakoľko zahraničná vedecká spolupráca na našom ústave nadobúda zatiaľ len formu dvojstrannej dohody s už spomenutým zahraničným pracoviskom v Sovietskom zväze.

K bodu 2. a 3.

V roku 1981 náš ústav nerozvíjal styky s nesocialistickými štátmi a ani nespolupracoval s medzinárodnými vládnymi a nevládnymi organizáciami.

4. Vedecké stretnutia (kongresy, konferencie, atď.)

a) V tomto roku sa podľa plánu uskutočnilo vycestovanie PhDr. E. Schnitzerovej - samostatnej odbornej pracovníčky

oddelenia sociálnej psychológie SVÚ SAV na V. stretnutie psychológov podunajských krajín do ZSSR - vo Veľkom Rostove - v dňoch 23.9. - 2.10.1981. Táto medzinárodná akcia, ktorú organizoval Inštitút psychológie AV USSR a Jaroslavskij gosudarstvennyj universitet, mala za cieľ: - vzájomnú výmenu vedeckých informácií s účastníkmi akcie - nadviazanie prvých pracovných kontaktov, ktoré by mohli prerásť v spoluprácu pracovníkov oddelenia sociálnej psychológie SVÚ SAV a spvietskych psychológov.

Ciele, ktoré boli v súvislosti so zahraničnou cestou do Veľkého Rostova vytýčené, boli splnené nasledovne:

- aktívne vystúpenia PhDr. E. Schnitzerovej
- príspevok PhDr. L. Lovaša a PhDr. J. Výrosta - pracovníkov oddelenia sociálnej psychológie - "K voprosu regulativnoj funkcii socialnoj ustanovki k povedeniju" zaradený na publikovanie v Psychologickom žurnale AN SSSR;
- bola dohodnutá možnosť výmeny materiálov s B.A. Duškovom, DrSc., ktorý vedie výskum etnopsychológie na Katedre pedagogiky a psychológie na Univerzite družby národov P. Lumumbu v Moskve;
- dohodla sa možnosť výmeny materiálov, resp. publikácií s B.D. Parigynom (Leningrad) A.S. Čeryševom (Kursk), Desevom L. (Sofia), ktorí rozpracúvajú podobnú problematiku, ako pracovníci nášho ústavu (výskum skupín a kolektívov).

V dňoch 5. - 7. mája 1981 organizoval v Užhorode USEOZK AV USSR (Kyjev) spolu s našim ústavom vedecký seminár "Sociálny rozvoj a mládež". Z nášho ústavu sa ho zúčastnili 3 pracovníci: Doc. PhDr. J. Briškár, CSc., riaditeľ ústavu, PhDr. L.

Účast a vystúpenie pracovníkov nášho ústavu vzbudili veľký záujem, čo sa odrazilo jednak v diskusii, ktorá nasledovala po každom referáte - jednak v pracovných rozhovoroch. To prispelo k jednaniam o ďalšej spolupráci nášho ústavu s USEOZK AV USSR v Kyjeve, a jeho Užhorodským oddelením, ale aj Inštitutom filozofie AN USSR, ktorého pracovník sa zúčastnil seminára. Tieto jednania sa realizovali spočiatku v opakovaných rozhovoroch na úrovni riaditeľov ústavov, ale aj ostatných pracovníkov.

b) V dňoch 8. - 9.9.1981 Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach s Užhorodským oddelením USEOZK AV USSR zorganizoval "Seminár k 60. výročiu KSČ", na ktorom vystúpili 3 pracovníci tohto oddelenia: jeho vedúci J.I. Šmaňko, kandidát historických vied, S.I. Mitrjajeva, CSc., mladšia vedecká pracovníčka a I.N. Sjusko, mladší vedecký pracovník.

Cieľom tohto seminára bolo poukázať na niektoré aspekty činnosti Komunistickej strany v súvislosti s rozvojom a pôsobnosťou spoločenských vied, hlavne histórie, sociálnej psychológie a sociológie. Na seminári okrem spomenutých zahraničných hostí sa zúčastnilo 22 hostí z ČSSR a 20 domácich pracovníkov z ústavu. Na záver návštevy bola na pôde Spoločenskovedného ústavu SAV v Košiciach podpísaná už spomenutá "Zmluva o pohraničnom styku medzi SVÚ SAV a Užhorodským oddelením ISEPZS AN USSR".

Okrem týchto prijatí a vycestovaní jednotlivých vedeckých pracovníkov, náš ústav organizačne zabezpečoval pobyt 2 zahraničných vedeckých pracovníkov z MĽR a to Dr. Tünde Wehli a György Makky na 7 dní z Inštitútu výskumov histórie umenia MAV

v Budapešti vo Vsl. múzeu, ktorí v Košiciach uskutočňovali výskum. Tento pobyt bol organizačne dobre zabezpečený.

VI. Práca s kádrami, výchova vedeckých pracovníkov a spolupráca s vysokými školami

1. a)b) Príprava kádrov, personálny rozvoj

Stabilizácia kádrov, ktorá sa začala už v r. 1980, pokračovala aj v r. 1981. Na vedúcich miestach (zástupca riaditeľa, vedúci oddelení, vedecký tajomník) nedošlo k žiadnym zmenám, čo sa pozitívne prejavilo na úrovni riadiacej práce celého pracoviska. Kádrové rezervy zatiaľ ústav nemá vytvorené. Žiaden z vedúcich pracovníkov sa nezúčastnil cyklického školenia poriadaného P SAV.

Na r. 1981 Spoločenskovedný ústav SAV nemal pridelené prírastkové miesto. Táto skutočnosť spôsobila, že bolo nutné urobiť úpravy v kádrovom programe na 7. päťročnicu, kde sme uvažovali s 1 prírastkovým miestom na každý rok päťročnice. K výmene pracovníkov došlo len v kategórii odborných pracovníkov so stredoškolským vzdelaním, kde odišli dve asistentky. Pred uplynutím doby stanovenej pre študijný pobyt odišli z ústavu dvaja štipendisti (ss. J. Hromý a M. Molnárová). Na ich miesto do doby ukončenia pôvodných študijných pobytov boli prijatí absolventi vysokých škôl (ss. M. Frankovský, A. Bližniaková).

Na novopridelené miesto študijného pobytu bol prijatý s. Tomko Milan - absolvent vysokej školy, na oddelenie histórie.

c) Spĺnenie úloh vo vedeckej výchove

Úlohy pracoviska v oblasti vedeckej výchovy možno rozdeliť a kontrolovať v 3 úrovniach:

- uskutočnenie plánovaných vstupov do vedeckej výchovy;
- plnenie priebežných úloh vyplývajúcich s vedeckej výchovy;
- plánované ukončenie ašpirantúr.

V roku 1981 sa úlohy v týchto oblastiach plnili nasledovne:

Plánované zaradenie do vedeckej výchovy bolo u 3 pracovníkov (M. Baníková, Š. Šutaj, A. Zeľová). Z uvedeného počtu sa zrealizoval vstup do ašpirantúry u M. Baníkovej (EA na ÚML ÚV KSS) a Š. Šutaja (IA na HÚ SAV). Súdružka Zeľová úspešne zložila prijímacie pohovory do IA na VÚDPaP. Pre neprideľenie miesta pre IA, je do ašpirantúry pridelená od 1.1.1982.

Pracovníci zaradení do vedeckej výchovy si plnia úlohy podľa stanoveného plánu, v niektorých prípadoch s predstihom, v ojedinelých prípadoch s menším oneskorením (niektoré zmeny nastali na základe plánov školiacich pracovísk):

- M. Gajdoš - externý ašpirant na Slezskom ústave ČSAV v Opave od 17.5.1979, má absolvované všetky skúšky;
- PhDr. J. Výrost - externý ašpirant na ÚEP v Bratislave od 1.7.1977, má všetky skúšky a odovzdanú kandidátsku dizertáciu;
- PhDr. L. Lovaš - externý ašpirant na ÚEP od 1.7.1977, má všetky skúšky a odovzdanú kandidátsku dizertáciu;

- PhDr. E. Schnitzerová - externá ašpirantka na ÚEP od 1.7.1977, má všetky skúšky a odovzdanú kandidátsku dizertáciu;

- PhDr. L. Kita - externý ašpirant na VÚDPaP v Bratislave od 1.10.1980. Má absolvované dve skúšky. Tretia plánovaná sa neuskutočnila pre odsun termínu Katedry cudzích jazykov;

- Júlia Čechová - externá ašpirantka na Ústave filozofie a sociológie SAV v Bratislave od 1.9.1980. Zatiaľ nemá absolvovanú žiadnu skúšku;

- Artúr Takáč - externý ašpirant na Historickom ústave SAV v Bratislave od 1.10.1979, má absolvované tri skúšky;

- Marcela Baníková - externá ašpirantka na ÚML ÚV KSS v Bratislave od 1.10.1981. Zatiaľ nemá žiadnu skúšku;

- PhDr. Eva Špinerová - interná ašpirantka na VÚDPaP v Bratislave od 1.9.1980, má absolvované 3 skúšky;

- Juraj Petruňa - interný ašpirant na Ústave filozofie a sociológie SAV v Bratislave od 1.9.1980, má absolvované 2 skúšky;

- Ján Bobák - interný ašpirant na ÚML KSS v Bratislave od 1.9.1980, má absolvované 3 skúšky;

- Štefan Šutaj - interný ašpirant na Historickom ústave SAV v Bratislave od 1.10.1981. Zatiaľ nemá absolvovanú žiadnu skúšku.

Odovzdanie ašpirantských prác sa plánovalo a aj bolo uskutočnené u štyroch pracovníkov (PhDr. J. Výrost, PhDr. L. Lovaš, Z. Buocová a PhDr. E. Schnitzerová).

Ukončenie ašpirantúry obhajobou kandidátskej dizertácie sa plánovalo u jednej pracovníčky (Z. Buocová). Súdružka Buocová odovzdala prácu v sept. 1981 a obhajoba sa uskutoční 14.1.1982.

d) Na úseku starostlivosti o pracujúcich sa zvýšila snaha vytvoriť zlepšené pracovné podmienky pre pracovníkov SVÚ SAV. Po odchode THS Ú SAV z budovy sa rozšírili priestory pre SVÚ, bolo vymaľované prízemie a doplnené zariadenie kancelárií, čím sa zlepšilo pracovné prostredie pracovníkov.

V apríli 1981 sa uskutočnila previerka BOZP, na základe ktorej bol konštatovaný nedostatok - nevhodné umiestnenie rozmnožovacieho stroja (COSTAR). Tento nedostatok bol odstránený v júli po presťahovaní časti pracovní SVÚ na prízemie.

Od 1.12.1981 bola zabezpečená lekárska starostlivosť u závodného lekára ústavov SAV, čím sa odstránila doterajšia roztrieštenosť zdravotnej starostlivosti.

Vo februári 1981 bol zostavený poradovník žiadateľov o štátne a družstevné byty, do ktorého bolo zaradených 9 pracovníkov ústavu. THS Ú SAV bol daný prísľub na 2 družstevné byty.

Na úseku závodného stravovania bolo zabezpečené 1 hlavné jedlo v pracovných dňoch vo verejných stravovacích zariadeniach podniku RaJ a v závodnej jedálni Spojov.

V oblasti rekreačnej starostlivosti ROH zasiela ponuky na domácu i zahraničnú rekreáciu. Bola podpísaná zmluva medzi SVÚ SAV a Vsl. KNV v Košiciach o dočasnom využívaní Školského a rekreačno-rehabilitačného strediska Vsl. KNV v Bardejovských kúpeľoch. Uvedené možnosti využili traja pracovníci (s rodinnými príslušníkmi) na domácu rekreáciu a 2 na zahraničnú rekreáciu. Všetkým bol poskytnutý príspevok v zmysle platných smerníc.

Dvaja pracovníci využili možnosť umiestnenia svojich detí v letnom pionierskom tábore.

Všetky tieto opatrenia kladne vplývajú na rast iniciatívny pracujúcich na našom pracovisku.

2. Druh a počet morálnych ocenení pracovníkov

ac) Riaditeľovi ústavu Doc. PhDr. J. Briškárovi, CSc. bol za rok 1981 udelený pamätný odznak: "Najlepší pracovník Vsl. kraja".

PhDr. M. Markuš, CSc. v r. 1981 bol zvolený za čestného člena Národopisnej spoločnosti československej, za čestného člena maďarskej národopisnej spoločnosti a za čestného člena "Gesellschaft für Vor- und Frühgeschichte" (NSR).

3. Stav a príprava kádrových rezerv

V r. 1981 sme na funkcie na pracovisku nemali vytvorené kádrové rezervy. S ich vytvorením, v súlade s "Kádrovým programom SVÚ SAV na roky 1981-85", rátame v r. 1982.

4. Využívanie funkcie "vedecký pracovník - konzultant"

Na oddelení histórie v priebehu roka 1981 pracoval vo funkcii "vedecký pracovník - konzultant" PhDr. Michal Markuš, CSc. Počas roka poskytoval pravidelné konzultácie jednotlivým členom oddelenia, ale aj členom z iných oddelení, ktorí pracujú v tíme národností. Na konzultáciách sa disku-

tovalo predovšetkým o otázkach rozvoja a zbližovania národov a národností; PhDr. Michal Markuš, CSc. sa však podielil so svojimi bohatými skúsenosťami a poznatkami aj z oblasti národopisu.

PhDr. Michal Markuš, CSc. sa v roku 1981 podieľal na riešení ústavnej úlohy "Rozvoj a zbližovanie socialistických národov a národností"; bol zapojený aj do úlohy ŠPZV VIII-9-4 "teoretické problémy etnických procesov", kde pracuje na úlohe: "Etnické procesy na Slovensku".

5. Vedecká výchova a využívanie kvalifikácie vedeckých pracovníkov

a) Počet účastníkov vedeckej výchovy, ktorí sa jej zúčastňujú na inom ako vlastnom pracovisku:

aa) Počet novozaradených do vedeckej výchovy:

1 EA (M. Baníková) - ÚML ÚV KSS v Bratislave

1 v IA (Š. Šutaj) - HÚ SAV v Bratislave

ab) Počet absolventov vedeckej výchovy:

∅

ac) Počet udelených vedeckých hodností:

∅

b) Počet vykonaných periodických atestácií:

∅

c) Za osvedčené formy a metódy výchovy vedeckých ašpirantov považujeme

- FMS, kde ašpiranti sú poverovaní vypracovávaním referátov, resp. koreferátov

- krátkodobé stáže na školiacich pracoviskách

d) SVÚ SAV nie je zatiaľ školiacim pracoviskom; Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. je školiteľ - špecialista.

6. Vedecká výchova a študijné pobyty cudzích štátnych príslušníkov

Cudzích štátnych príslušníkov vo vedeckej výchove sme v r. 1981 nemali.

7. Spolupráca pracovísk SAV s vysokými školami v oblasti výchovy

a) Spoločenskovedný ústav SAV nemá zatiaľ uzavretú dohodu o spolupráci so žiadnou vysokou školou, resp. fakultou. Dohody boli uzavreté medzi oddeleniami SVÚ SAV (mimo oddelenia sociológie) a katedrami príslušných vedných disciplín FF UPJŠ.

aa) Oddelenie histórie SVÚ SAV v priebehu roku 1981 spolupracovalo s Katedrou dejín FF UPJŠ v Prešove na základe dohody o spolupráci na r. 1981-85.

Oddelenie sociálnej psychológie spolupracovalo v r. 1981 s Katedrou psychológie FF UPJŠ v Košiciach podľa plánu spolupráce na r. 1981-85.

Oddelenie sociológie nemá v súčasnosti uzavretú dohodu so žiadnou katedrou. Predošlá dohoda o spolupráci s Katedrou výchovy a vzdelávania dospelých FF UPJŠ v Prešove nebola obnovená vzhľadom na úplnú zmenu zamerania tejto katedry.

ab) Hlavné oblasti spolupráce medzi oddeleniami a katedrami sú vytýčené v dohodách o spolupráci a týkajú sa vedeckovýskumnej činnosti, edičnej a publikačnej činnosti, odborného rastu pracovníkov, pedagogického procesu a využívania materiálnych a technických prostriedkov.

b) Z pracovníkov SVÚ SAV sa v uplynulom roku zúčastnili spolupráce s vysokými školami (fakultami):

ba) členov vedeckých rád VŠ (fakúlt) nemáme;

bb) 1 pracovník (Doc. PhDr. J. Briškár, CSc.) ako člen
- komisie pre štátne záverečné skúšky (na Vysokej škole technickej v Košiciach);
- v komisii pre štátne rigorózne skúšky nie je nikto z našich pracovníkov;

bc) ako učitelia činní vo výuke sú 4 naši pracovníci, a to Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. a Doc. PhDr. D. Jánoška, CSc. na VŠT v Košiciach, PhDr. L. Kita a PhDr. E. Špinerová na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach;

bd) nikto z pracovníkov SVÚ SAV sa nepodiela na príprave učebníc;

be) jeden pracovník (PhDr. L. Lovaš) viedol 3 diplomové práce študentov z Katedry psychológie FF UPJŠ.

c) V oblasti výchovno-vzdelávacej činnosti a v oblasti štúdia na vysokých školách:

ca) v r. 1981 SVÚ SAV nemal zapojené do svojej činnosti žiadne študentské vedecké sily;

cb) na preddiplomovej praxi bol 1 poslucháč Katedry psychológie FF UPJŠ v dĺžke trvania 1 mesiac;

cc) 1 pracovník (PhDr. L. Lovaš) viedol jednu prácu na švoč.

8. Svetonázorové, kultúrno-výchovné a ideologické pôsobenie

a) Pracovníci SVÚ SAV sa podieľajú na tejto činnosti formou publikovania štúdií, článkov, referátov a prednášok. K otázkam ideologického pôsobenia bolo v r. 1981 publikovaných 10 štúdií:

- odd. histórie

Organizačná štruktúra Strany práce v období rokov 1944-48 (Š. Šutaj)

Národnostná otázka v politike strany práce (Š. Šutaj)

K niektorým otázkam mládežníckeho hnutia v politike Demokratickej strany (s. Gabzdilová)

- odd. sociológie

Ideológia v straníckom živote (Doc. PhDr. D. Jánoška, CSc.)

Vedecký svetonázor robotníckej triedy (Doc. PhDr. D. Jánoška, CSc.)

Jednota ideologického a vedeckého poznania sociálnych javov (Doc. PhDr. D. Jánoška, CSc.)

Súčasná buržoázna sociológia a mládež (J. Petruňa)

- odd. sociálnej psychológie

Sociálnoekonomické zbližovanie národov a národností (PhDr. L. Kita)

Prístupy k skúmaniu skupinovej zjednotenosti v americkej sociálnej psychológii (PhDr. E. Schnitzerová)

K aktuálnym otázkam metodologického problému sociálno-psychologického výskumu národnostných vzťahov (PhDr. J. Výrost)

b) V oblasti propagácie a popularizácie vedy sú ako forma využívané najmä prednášky SAK, Krajské osvetové stredisko, MV KSS, ZO SZM a pod., ktorých bolo v roku 1981 celkove realizovaných 25.

c) Na realizácii školskej a kultúrnej politiky sa SVÚ SAV v r. 1981 nepodieľal.

VII. Edičná činnosť

1. Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach vydal v roku 1981 2 čísla Vedeckých informácií, ktorých obsah tvoria príspevky pracovníkov ústavu. Vo Východoslovenskom vydavateľstve je zborník Národnostná otázka a mládež v politike KSČ.

Pracovníci SVÚ SAV publikovali v uplynulom roku dohromady 42 štúdií a vedeckých článkov, z ktorých 14 už vyšlo a 28 je v redakčnom pokračovaní. Štúdie a vedecké články boli zaslané do redakcií Nových obzorov, Historica Carpatica, Slováci v zahraničí, Československá psychologie, Syntéza, Studia psychologica, Národopis Slovákov v Maďarsku, Sociológia, Filozófia, Impuls, Nové slovo, Život strany.

Okrem toho sme v Pravde, Východoslovenských novinách, Smene atď. publikovali 31 popularizačných článkov.

Pracovníci ústavu spracovali tiež 18 recenzií a anotácií.

2. Zámery a návrhy opatrení na zvýšenie podielu pracovníka pri realizácii zásad aktívnej edičnej politiky SAV.

Už pri príprave plánov na 7. päťročnicu sme sa snažili, aby súčasťou edičnej politiky ústavu boli výsledky našej vedeckovýskumnej činnosti. Pri obidvoch hlavných úlohách, ktoré

na SVÚ SAV riešime, sa ráta s vydaním monografií. Doposiaľ sa nám však nepodarilo ich zaradiť do edičného plánu niektorého vydavateľstva (z pôvodného edičného plánu vydavateľstva Veda na päťročnicu pri upresňovaní plánov na jednotlivé roky boli 3 naše práce koncom roku 1981 vyradené).

VIII. Kultúrno-politická a vedecko-popularizačná činnosť

1. Najvýznamnejšou kultúrno-politickou akciou usporiadanou v roku 1981 bol seminár k 60. výročiu KSČ, ktorý sme realizovali v septembri 1981 za účasti pracovníkov vysokých škôl, múzeí a archívov v Košiciach a Prešove ako aj 3 pracovníkov Užhorodského oddelenia USEOZK AV USSR v Kyjeve.

2. Pre rozhlas a televíziu naši pracovníci pripravili 3 príspevky a pre denníky napísali 31 popularizačných článkov.

3. Naďalej sme rozvíjali spoluprácu so Socialistickou akadémiou, pre ktoré naši pracovníci v uplynulom roku odprednášali 17 prednášok.

IX. Plnenie racionalizačných úloh

X. Rozvoj pracovnej iniciatívy

1. Hlavnou úlohou rozvoja pracovnej iniciatívy v roku 1981 bolo efektívne plnenie úloh v oblasti vedeckovýskumnej, publikačnej a v oblasti odborného rastu. Rozvoj pracovnej iniciatívy zabezpečovala vnútroústavná socialistická súťaž a záväzkové hnutie, rozvinuté na počesť 60. výročia založenia

KSČ, XVI. zjazdu KSČ a X. všeodborového zjazdu.

2.

3. Vnútroústavná socialistická súťaž sa uskutočňovala v troch formách:

- súťaž o najlepší tím
- súťaž o najlepšieho pracovníka v odbornom raste
- súťaž o najlepšieho pracovníka ústavu

a) Najlepším pracovníkom v kategórii vedeckých, odborných pracovníkov a interní ašpiranti bol v uplynulom roku s. M. Gajdoš.

b) Najlepší pracovník v kategórii štípendistov bola s. Kováčová.

Výsledky súťaže boli hodnotené dvakrát v roku. Počas II. polroku 1981 boli naďalej pripravované podmienky pre zapojenie sa do súťaže o titul BSP. Boli prejednané a prijaté Zásady koncepcie BSP na SVÚ SAV. Na základe týchto zásad sa do súťaže o titul BSP prihlásili 4 kolektívy, ktoré v decembri 1981 predložili svoje socialistické záväzky riaditeľovi SVÚ a ZV ROH. Po ich zhodnotení a posúdení riaditeľom SVÚ a ZV ROH budú predložené januárovej členskej schôdzi.

Na základe výzvy ÚRO sme sa zapojili do II. ročníka súťaže "Hnutie za rozvoj socialistickej výchovy". Za plnenie úloh v I. ročníku uvedeného hnutia získala ZO ROH čestné uznanie ÚRO.

Záväzkové hnutie:

Na začiatku roku 1981 pri rozvíjaní záväzkového hnutia sme zamerali túto činnosť na počesť XVI. zjazdu KSČ, 60. vý-

ročia založenia KSČ a X. všeodborového zjazdu.

V rámci záväzkov boli pripravené 3 odborné vystúpenia, napísané 1 odborný a 2 popularizačné príspevky, odprednášaných 6 popularizačných prednášok, bola odovzdaná s ročným predstihom jedna ašpirantská práca, jeden pracovník viedol celoročný teoretický seminár v DPV, bola usporiadaná výstavka kníh, 3 záväzky sa týkali starostlivosti o pracovné prostredie, zozbieralo sa 90 kg papiera, každý pracovník odpracoval 8 brigádnických hodín pri upratovaní po maľovaní a sťahovaní na ústave.

V novembri sa navyše pracovníci ústavu rozhodli prijať záväzky termínované ~~do~~ konania X. všeodborového zjazdu: napísať 2 články k výročiu Februárového víťazstva československého pracujúceho ľudu, usporiadať celodenný seminár pre členov vsl. odbočky Slovenskej sociologickej spoločnosti k problematike výskumu mládeže, v rámci organizačného zabezpečenia celoštátneho seminára Aktuálne metodologické problémy sociálnej psychológie pripraviť a zaslať informáciu pre predpokladaných účastníkov v predtermíne, zozbierať 15 kg papiera.

K bodu 4. a 5.

Komplexné racionalizačné brigády nie sú v SVÚ SAV vytvorené. Socialistické záväzky v spolupráci s pracoviskami v ZSSR neboli uzavreté.

6. Pracovná iniciatíva bola v r. 1981 zameraná aj na zlepšenie pracovného a životného prostredia, čo súviselo so získaním nových priestorov pre náš ústav. V tomto zmysle pri-

jali pracovníci závazky, ktorých realizácia prispela nielen k zlepšeniu pracovného a životného prostredia, ale i k zvýšeniu bezpečnosti práce.

Záver

Rok 1981 bol dôležitým rokom v doterajšej histórii nášho ústavu. V oblasti vedeckovýskumnej činnosti sme sa zapojili do riešenia úloh ŠPZV, uskutočnili sa významné kroky pre využitie výskumných výsledkov v spoločenskej praxi v tejto päťročnici, uzavreli sme prvú dohodu o spolupráci so zahraničným partnerom, splnili sme úlohy v oblasti vedeckej výchovy.

Pri pozitívnom hodnotení dosiahnutých výsledkov si uvedomujeme, že v r. 1982 nás čakajú úlohy ešte náročnejšie. Patrí k nim realizácia terénnych výskumov v súlade s výskumnými plánmi, riešenie novej ústavnej úlohy (socialistický internacionalizmus v praxi), príprava dvoch vedeckých podujatí (z toho jedno na celoštátnej úrovni), ďalší rozvoj a prehĺbenie medzinárodnej spolupráce, ale aj doriešenie niektorých otázok, týkajúcich sa organizácie pracoviska (príprava kádrových rezerv). Ich realizácia bude dôležitým krokom k splneniu plánov a úloh SVÚ SAV na celú päťročnicu, tak ako pre nás tieto vyplývajú zo záverov XVI. zjazdu KSČ. Zárukou ich úspešného zvládnutia vidíme v dosiahnutých výsledkoch v uplynulom roku ako aj v ďalšom zvýšení úsilia všetkých pracovníkov k čomu nám dajú účinne pomôcť novozaložené kolektívy súťažiace o titul BSP.

Košice 14.1.1982

M. Bajda
ka Doc. PhDr. J. Břískár, CSc.
riaditeľ SVÚ SAV